

Un acte d'amour, un acte de confiance

Vanuit een Waals dorp bestookt uitgever Lansman de wereld met theaterteksten en -essays. Marianne Van Kerkhoven sprak met hem over Vlaamse, Waalse, Canadese en Afrikaanse auteurs en over de berg manuscripten die een uitgever dreigt te verstikken.

Emile Lansman, éditeur/diffuseur

Je rijdt over klaverbladen van autostrades, op snelwegen tussen industrieterreinen en *in the middle of nowhere* arriveer je ten slotte in het Waalse dorp Carnières/Morlanwelz, in de buurt van La Louvière. In de rue Royale zoek je nummer 63: een klein rijhuis in een voor het industriële Wallonië zo typische grijze straat. Je verwacht hier in de huizen aan een draad drogende werkmanskielen te zien hangen, maar als je nummer 63 binnenkomt, struikel je over de boeken; in de woonkamer en in de keuken, op de trap en in de gang, in het midden van de ruimten en opgestapeld langs de muren: overal boeken. Dit huis zit letterlijk vol letters. Voor je de drempel overstapt, zou je nooit vermoed hebben dat hier één van de grootste uitgeverijen van Franstalige theaterteksten in de hele francofone wereld is gevestigd. In 1989 werd dit bedrijfje opgestart door een enthousiaste, gedreven cultuurwerker. Vandaag viert *éditeur/diffuseur* Emile Lansman de tiende verjaardag van zijn initiatief; voor *Etcetera* doet hij zijn verhaal.

'Ik heb een dubbel verleden, enerzijds in het onderwijs als onderwijzer en later als docent aan de normaalschool; anderzijds heb ik steeds een parallel leven gehad in de cultuur. Ik heb me veel met jeugdtheater bezig gehouden, maar zelf heb ik nooit iets gecreëerd in het artistieke domein. Ik ben altijd op een of andere manier een 'bemiddelaar' geweest. Als verantwoordelijke voor Henegouwen voor de spreiding van het jeugdtheater heb ik me zeer snel voor de creatie van jeugdtheater en jeugdliteratuur geïnteresseerd. In die twee domeinen werd ik als specialist beschouwd. In 1985 heb ik het onderwijs verlaten om vormingsverantwoorde-

lijke te worden in het *Maison de la Culture* van La Louvière. Ondertussen werkte ik ook als theaterjournalist en reisde veel; zo had ik b.v. de gelegenheid het theater van Québec grondig te leren kennen. Ook in 1985 kwam ik aan het hoofd te staan van *Promotion Théâtre*, een vereniging die zich bezighoudt met theater en opvoeding in Franstalig België. In deze vereniging werd het ons al gauw duidelijk dat er inzake schooltoneel een probleem was met het repertoire; leraars grepen naar klassieke stukken en niet naar hedendaagse teksten voor de jeugd, omdat die laatste er gewoon niet waren. Hun interesse ging in de eerste plaats uit naar stukken met een grote rolverdeling. Een echt actueel repertoire voor jongeren werd noch gecreëerd noch gepubliceerd. De teksten die dan wel gepubliceerd werden hadden zonder uitzondering kleine rolverdelingen van één of twee personages, die dus helemaal niet geschikt waren voor gebruik in scholen. Daarom hebben wij toen met de vereniging *Promotion Théâtre* een wedstrijd uitgeschreven voor stukken met een onbeperkt aantal personages. Drie maanden later hadden we een oogst binnen van een honderdtal teksten, geschreven door 93 verschillende auteurs. Het was dus dwaas te beweren dat er geen toneelliteratuur bestond: een negentigtal schrijvers noemden zich zelf toneelauteur; de meesten hadden voorheen nooit iets gepubliceerd. De twee bekroonde stukken waren – gelukkig of ongelukkig – opnieuw teksten voor twee personages; het waren nu eenmaal de beste werken. De vereniging besliste toen die twee teksten wel uit te geven en te verspreiden maar het dan daarbij te laten. Indien ik zelf mij echter geroepen voelde het uitgeversschap verder te zetten, kon ik dat

werk ten persoonlijke titel ontwikkelen; ik kreeg daartoe van de vereniging een aantal werkfaciliteiten. Op die manier heb ik me dus vanaf 1989 op toevallige wijze gelanceerd in het bedrijf van het uitgeven van hedendaagse theaterteksten.

Het was mijn bedoeling per jaar één of twee teksten uit te geven van jonge auteurs behorend tot de Belgisch-Franstalige gemeenschap, als hulp bij de creatie, als rugsteun. De omstandigheden hebben er anders over beslist. Ik was toen reeds een trouwe bezoeker van het *Festival des Francophonies* in Limoges, waar o.a. ook Franstalige Afrikaanse voorstellingen werden gespeeld. Een van de aldaar goed gekende Afrikaanse auteurs was Sony Labou Tansi, die toen ook in aanmerking kwam voor de Nobelprijs; uiteindelijk werd die door Soyinka gewonnen. Sony kwam me opzoeken en vroeg me of ik de tekst wou uitgeven van zijn stuk dat in Limoges gespeeld werd. Ik legde hem uit dat ik vooral jonge Franstalige Belgische auteurs wilde helpen, maar Sony zei: 'je hebt niks begrepen van het uitgeven van theater teksten; wat jij aan lacunes constateert in België gaat op voor de hele francofone wereld; mijn romans worden bij Seuil uitgegeven; mijn theater zit verspreid over kleine tijdschriften die je nergens kan vinden; er zijn gewoon heel, heel weinig uitgevers van theaterteksten.' Zo ben ik de uitgever van Sony Labou Tansi geworden en het project om twee teksten per jaar uit te geven groeide uit tot een onderneming met honderd titels in vijf jaar, tweehonderd titels in acht jaar; we vierden eind 1999 onze tiende verjaardag met zo'n 275 titels.

Ik heb dit werk niet helemaal alleen gedaan; ik heb er mijn hele familie bij ingescha-